

Sygn. akt I UK 373/11

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 24 kwietnia 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Roman Kuczyński (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Bogusław Cudowski

SSN Zbigniew Myszka

w sprawie z odwołania K. L.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
o prawo do emerytury górniczej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 24 kwietnia 2012 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 12 kwietnia 2011 r.,

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 10 marca 2010 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił K. L. prawa do emerytury górniczej podnosząc, że z wymaganych 25 lat okresu

pracy górniczej wraz z okresami pracy równorzędnej udowodnił jedynie 20 lat, 11 miesięcy i 12 dni takiej pracy.

Na skutek odwołania ubezpieczonego Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 11 października 2010 r. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał odwołującemu prawo do górniczej emerytury od daty ukończenia 50-go roku życia. W pisemnych motywach swojego rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy wskazał, iż problem sporny w niniejszej sprawie sprowadzał się do ustalenia, czy odwołującemu można zaliczyć do ogólnego stażu pracy okresy nieskładkowe, stanowiące zasiłki chorobowe w wymiarze 5 lat, 9 miesięcy i 15 dni. Sąd wskazał, że stosownie do art. 50a ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2009, nr 153, poz. 1227) górnicza emerytura przysługuje pracownikowi (mężczyźnie), który spełnia następujące warunki: - ukończył 50 lat życia, - ma co najmniej 25 lat pracy górniczej i równorzędnej, w tym co najmniej 15 lat pracy górniczej, o której mowa w art. 50c ust. 1. Stosownie do art. 50b przy ustalaniu prawa do emerytury górniczej uwzględnia się okresy pracy górniczej i pracy równorzędnej z pracą górniczą będące okresami składkowymi lub nieskładkowymi. Sąd pierwszej instancji stwierdził, że do okresów określonych w art. 50c ust. 1 ustawy emerytalnej nie zalicza się okresów pobierania zasiłku chorobowego, natomiast zasiłek ten powinien być uwzględniony do ogólnego stażu pracy. Kierując się powyższymi okolicznościami Sąd Okręgowy uznał, iż do ustalonego przez organ rentowy 20 lat, 11 miesięcy i 16 dni łącznego stażu pracy górniczej należy zaliczyć odwołującemu również wyłączone okresy nieskładkowe w wymiarze 5 lat, 9 miesięcy i 15 dni, co pozwoliło na wykazanie przez niego 25 lat pracy górniczej i równorzędnej.

Apelację od przedstawionego orzeczenia wywiódł organ rentowy, zaskarżając wyrok w całości.

Wyrokiem z dnia 12 kwietnia 2011 r. Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżony wyrok i oddalił apelację. Sąd Apelacyjny stwierdził, że w obowiązującym od 1 stycznia 2007 stanie prawnym, żaden przepis nie zezwala na zaliczenie do okresu uprawniającego do stanowiącego przedmiot sporu świadczenia określonego w art. 7 pkt 1 cytowanej ustawy okresu nieskładkowego będącego okresem pobierania wynagrodzenia za

czas niezdolności do pracy wypłaconego na podstawie przepisów kodeksu pracy bądź zasiłków z ubezpieczenia społecznego: chorobowego lub opiekuńczego. Przeciwnie, jakakolwiek z aktualnych norm prawnych, nie daje podstaw do uwzględnienia powyższych okresów. Pomimo bowiem, iż niewątpliwie są to okresy przypadające na okres zatrudnienia, wobec faktu, iż z podaną wyżej datą ustawodawca zrezygnował z funkcjonującego dotąd pojęcia okresów zaliczalnych do pracy górniczej przewidzianych w art. 38 ustawy emerytalnej, wśród których wymieniano także okresy wskazane we wspomnianym jej art. 7 pkt 1, okresy owe nie podlegają już uwzględnieniu przy ustalaniu okresu pracy górniczej i równorzędnej z pracą górniczą uprawniającego do uzyskania prawa do górniczej emerytury. Powyższej oceny nie zmieniała również okoliczność, iż w powołanym wyżej art. 50b ustawodawca posługuje się pojęciem okresów pracy górniczej i pracy równorzędnej z pracą górniczą, będących okresami składkowymi i nieskładkowymi w rozumieniu ustawy, albowiem analiza uznawanych za pracę górniczą i pracę równorzędną z górniczą okresów, jednoznacznie wskazuje, iż nie obejmują one okresów pobierania wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy wypłaconego na podstawie przepisów kodeksu pracy bądź zasiłków z ubezpieczenia społecznego: chorobowego lub opiekuńczego, uważanych wcześniej za okresy zaliczalne do pracy górniczej - od 1 stycznia 2007 wraz ze zmianą zasad przyznawania emerytur górniczych - pomijanych przy ustalaniu prawa do tych świadczeń. Sąd wskazał, że będący udziałem ubezpieczonego okres pracy górniczej (z wyłączeniem okresów pobierania wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy oraz zasiłków chorobowych) wynoszący jedynie 20 lat, 11 miesięcy i 16 dni, pozostaje krótszy od wymaganego w tym przypadku okresu 25 lat takiej pracy, a jego żądanie w zakresie przyznania prawa do przedmiotowego świadczenia, nie mogło zostać uwzględnione.

Na wyżej wskazane orzeczenie ubezpieczony wniósł skargę kasacyjną powołując w niej naruszenie przez Sąd Apelacyjny przepisów postępowania - art. 227 k.p.c. w związku z art. 233 § 1 k.p.c., poprzez niewyjaśnienie wszystkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, nie przeprowadzenie dowodów, które usprawiedliwiałyby tezę, że będący udziałem ubezpieczonego okres pracy górniczej (z wyłączeniem okresów pobierania wynagrodzenia za czas niezdolności

do pracy oraz zasiłków chorobowych) wynoszący 20 lat, 11 miesięcy i 16 dni, pozostaje krótszy od wymaganego, w tym przypadku okresu 25 lat takiej pracy, podczas gdy zważyć należy, iż ubezpieczonemu wbrew stanowisku Sądu drugiej instancji, należy zaliczyć do ogólnego stażu pracy okresy nieskładkowe, stanowiące zasiłki chorobowe w ilości 5 lat, 9 miesięcy oraz 15 dni, które w konsekwencji winny być uwzględnione przy ustalaniu ogólnego stażu pracy górniczej tj. 20 oraz 25 lat;

- art. 386 § 1 k.p.c. polegające na uwzględnieniu wniesionej przez pozwaną apelacji i zmianie Wyroku Sądu pierwszej instancji przez oddalenie odwołania, pomimo braku dokonania przez Sąd drugiej instancji własnych, stanowczych ustaleń i własnej oceny przeprowadzonych dowodów. W zakresie naruszenia przepisów prawa materialnego wskazał: - błędną wykładnię art. 50a ust. 2 w związku z art. 50a ust. 1 pkt. 2 oraz art. 50b ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r., o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009, Nr 155, poz. 1227 ze zm.) polegającą na niezaliczeniu skarżącemu do łącznego okresu pracy, od którego zależy nabycie prawa do emerytury górniczej, okresów niezdolności do pracy, za które wypłacone zostało ubezpieczonemu wynagrodzenie lub zasiłek chorobowy. Powołując się na powyższe podstawy skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W przedmiotowej sprawie nie ma wątpliwości, że zastosowanie mają przepisy dotyczące emerytur górniczych obowiązujące od 1 stycznia 2007 r., wprowadzone ustawą z dnia 27 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz ustawy - Karta Nauczyciela (Dz.U. Nr 167, poz. 1397 ze zm.). Ustawa ta uchyliła dotychczas obowiązujące art. 34-38 oraz art. 48-49 i wprowadziła rozdział 3a „Emerytury górnicze”. Zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy zmieniającej, prawo do emerytury górniczej na dotychczasowych warunkach (obowiązujących w dniu 31 grudnia 2006 r.) zachowały osoby, które do dnia 31 grudnia 2008 r. spełniły warunki do emerytury górniczej określone w art. 34 lub w art. 48-49 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Ubezpieczony zaś wiek

emerytalny - 50 lat - osiągnął 5 stycznia 2010 r. W jego więc przypadku prawo do emerytury uwarunkowane jest posiadaniem stażu emerytalnego wynoszącego (dla mężczyzn) 25 lat pracy górniczej i równorzędnej, w tym co najmniej 15 lat pracy górniczej, o której mowa w art. 50c ust. 1 ustawy (art. 50a ust. 2). Problem w niniejszej sprawie sprowadza się do rozstrzygnięcia, czy do tego okresu, na podstawie przepisu art. 50a obowiązującego od 1 stycznia 2007 r., można wliczyć okresy niezdolności do pracy, za które wypłacone zostało ubezpieczonemu wynagrodzenie lub zasiłek chorobowy przypadające w okresie trwania stosunku pracy (górniczej).

Stosownie do uprzednio obowiązującego art. 35, przy ustalaniu prawa do emerytury górniczej uwzględnia się okresy pracy górniczej i pracy równorzędnej z pracą górniczą oraz okresy zaliczalne do pracy górniczej, będące okresami składkowymi lub nieskładkowymi w rozumieniu ustawy, z tym że okresy pracy górniczej i pracy równorzędnej z pracą górniczą uwzględnia się, jeżeli praca ta wykonywana była co najmniej w połowie wymiaru czasu pracy. Z kolei w myśl art. 38 ustawy, za okresy zaliczalne do pracy górniczej uważa się okresy wymienione w art. 6 ust. 1 pkt 4-8, ust. 2 pkt 2, 3, 5-8 oraz w art. 7 pkt 1-7, 9 i 12, z tym że przez zatrudnienie, o którym mowa w tych przepisach, uważa się pracę górniczą oraz pracę równorzędną z pracą górniczą określone w art. 36 ust. 1 lub ust. 3, wykonywane co najmniej w połowie wymiaru czasu pracy. Na gruncie tych przepisów nie było wątpliwości, że wszystkie wymienione w tym przepisie okresy - jako „zaliczalne do pracy górniczej” - nie były „okresami pracy górniczej” ani „okresami równorzędnymi z pracą górniczą” w rozumieniu art. 35. Nie były nimi więc przypadające od 15 listopada 1991 r. (zob. art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy) okresy pobierania wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy wypłaconego na podstawie przepisów Kodeksu pracy, zasiłków z ubezpieczenia społecznego: chorobowego lub opiekuńczego, świadczenia rehabilitacyjnego (art. 7 pkt 1 pkt a-c).

W myśl aktualnie obowiązującego art. 50b ustawy, przy ustalaniu prawa do emerytury górniczej uwzględnia się okresy pracy górniczej i pracy równorzędnej z pracą górniczą, będące okresami składkowymi lub nieskładkowymi w rozumieniu ustawy, z tym że okresy pracy górniczej i pracy równorzędnej z pracą górniczą uwzględnia się, jeżeli praca ta wykonywana była co najmniej w połowie wymiaru

czasu pracy. Jak wskazano wyżej, obowiązujący do 31 grudnia 2006 r. art. 35 ustawy w stażu uprawniającym do emerytury górniczej wskazywał trzy okresy: okresy pracy górniczej, okresy pracy równorzędnej z pracą górniczą oraz okresy zaliczane do pracy górniczej. Po jego uchyleniu, art. 50b wymienia jedynie okresy pracy górniczej oraz okresy pracy równorzędnej z pracą górniczą. Omawiana zmiana legislacyjna, przy zachowaniu dotychczasowego rozumienia pojęć „okresy pracy górniczej” i „okresy pracy równorzędnej z pracą górniczą”, w sposób wyraźny wskazuje na zaostrzenie wymagań prawa do emerytury górniczej na podstawie art. 50a, poprzez nieuwzględnianie w stażu emerytalnym dotychczasowych okresów uważanych za „okresy zaliczane do pracy górniczej”. Nie ma podstaw do przyjęcia, że od 1 stycznia 2007 r. te identycznie brzmiące terminy, których dotychczasowe rozumienie wynikało z zestawienia treści art. 35 i art. 38, zmieniły w sposób radykalny zakres pojęciowy, skoro aktualne przepisy nie wprowadziły ich nowej definicji legalnej. Jeśli zaś chodzi o definicje „pracy górniczej” i „pracy równorzędnej z pracą górniczą”, wynikające z uprzedniego art. 36 ust. 1 i 3 oraz aktualnego art. 50c ust. 1 i 2, to zawierają one wykaz prac określonych rodzajowo (w niektórych przypadkach z zastrzeżeniem dodatkowego warunku). Wskazują więc one wyłącznie na charakter pracy i tylko z tego punktu widzenia kwalifikują ją do „okresów pracy górniczej” i „okresów równorzędnych z pracą górniczą” w rozumieniu art. 50b. Tak jak nie wynikało z art. 36 ust. 1 i 3, że „okres zatrudnienia” w warunkach tam określonych, to także okres pobierania świadczeń z tytułu niezdolności do pracy w czasie trwania stosunku pracy, tak i obecnie nie wynika to z art. 50c ust. 1 i 2.

W konsekwencji, pojęcia „okresy pracy górniczej” i „okresy równorzędne z pracą górniczą” to zwroty zastane, których znaczenia należy poszukiwać w uprzednio obowiązujących przepisach, a z tych wynika, że do „zwykłych” okresów pracy górniczej nie zalicza się żadnych przypadających od 15 listopada 1991 r. okresów pobierania wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy wypłaconego na podstawie przepisów Kodeksu pracy, zasiłków z ubezpieczenia społecznego: chorobowego lub opiekuńczego, świadczenia rehabilitacyjnego. Stanowiły one uprzednio okresy zaliczalne do pracy górniczej, z których aktualnie ustawodawca zrezygnował, tak jak i z innych okresów zaliczanych, np. czynnej służby wojskowej

w Wojsku Polskim, działalności kombatanckiej, służby w policji, nauki w szkole wyższej.

Ustawodawca w art. 50b – w odniesieniu do okresów pracy górniczej i okresów pracy równorzędnej z pracą górniczą - określił je jako „będące okresami składkowymi lub nieskładkowymi w rozumieniu ustawy”, co może budzić wątpliwości w sytuacji, kiedy wymienione okresy mogą być wyłącznie okresami składkowymi. Należy zwrócić uwagę, że identyczne sformułowanie zawarte było w art. 38 i w jego przypadku okres nieskładkowy odnosił się do okresów zaliczalnych do pracy górniczej w nim wymienionych (art. 7 pkt 1-7, 9 i 12). Aktualne wyeliminowanie okresów zaliczalnych do pracy górniczej (w rozumieniu art. 38) wymagało doprecyzowania treści art. 50b poprzez stwierdzenie, że chodzi w nim o okresy składkowe w rozumieniu ustawy, czego ustawodawca nie uczynił. Nie oznacza to jednak z przyczyn przedstawionych wyżej, że okresy pracy górniczej to także dawne okresy nieskładkowe – zaliczalne do pracy górniczej, wymienione w art. 7 pkt 1 pkt a-c.

Mając na uwadze powyższe Sąd Najwyższy na mocy art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł jak w sentencji.